

Svjetski dan kazališta, 2015

Kazališne majstore najlakše je pronaći daleko od kazališta. To su obično oni koje kazalište ne zanima kao mehanizam reproduciranja klišeja i konvencija. Upravo oni pronalaze pulsirajuće izvore i žive riječne tokove, koji uglavnom zaobilaze kazališne dvorane i neizmjerne velike grupe ljudi koji se u njima gomilaju, uporno pokušavajući imitirati nekakve svjetove. Imitiramo, umjesto da stvaramo vlastite, koncentrirane svjetove, u živom dijalogu s publikom, svjetove natopljene afektima, koji teku sakriveni, a koje upravo kazalište umije majstorski razotkriti.

Takve predvodnike najčešće pronalazim u prozi. Ovih dana stalno i svakodnevno razmišljam o piscima, koji su prije gotovo sto godina proročki, no ipak s nekim oprezom opisivali sumrak europskih bogova, koji je našu civilizaciju utopio u mrak. U tom se istom mraku i danas nalazimo. Mislim tu na Franza Kafku, Thomasa Manna i Marcela Prousta. A u tu bih grupu proroka dodao još i Johna Maxwella Coetzeea.

Njihovo zajedničko osjećanje neizbježnog kraja svijeta, ne planeta, nego modela međuljudskih odnosa, poredaka i pobuna, danas nas neumoljivo i zajedljivo prati. Nas koji živimo nakon kraja svijeta, suočeni sa zločinima i sukobima, koji neprestano potpaljuju nove gradove brže no što nas sveprisutni mediji o tome uspiju izvijestiti. Ti požari, uostalom brzo dosade i nepovratno nestaju iz novinskih izvještaja, a mi se osjećamo besopomoćni, užasnuti i opkoljeni. Ne umijemo više graditi kule, a zidove koje uporno podižemo, više nas ni pred čim ne brane, upravo naprotiv, i sami traže zaštitu i brigu, koja ždere ogromne količine naše životne energije. I više nemamo snage da pokušamo otkriti ono što je iza vrata, iza zida. A upravo radi toga treba postojati kazalište i upravo u tome treba tražiti svoju snagu. Usmjeriti svoj pogled tamo gdje je zabranjeno gledati.

„Predaja pokušava objasniti ono neobjašnjivo. A budući da proistječe iz najdublje istine, svoj kraj mora tražiti u neobjašnjivom”- te riječi, koje je Kafka koristio govoreći o metamorfozama predaje o Prometeju, snažno pripisujem onome kakvo bi trebalo biti kazalište i takvo kazalište koje proistječe iz najdublje istine i koje svoj kraj traži u neobjašnjivom, iz dubine srca želim svim njegovim zaposlenicima, onima na sceni i onima u gledalištu.

Krzysztof Warlikowski

S poljskog prevela: Jelena Kovačić